

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dus la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în întruțul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul VI.

Ori-ce inserate,

se platesc pe serie și linia, cu litere merunte garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la două și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiunile se pot face în modulu celu mai ușoru prin assemnatiunile poștei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriul“ în Sibiu

Nr. 23.

— Sibiu, Mercuri 23/4 Aprile. —

1883.

Deschidere de prenumeratiune la „Observatoriul“ dela 1/13 Aprile înainte.

Pentru acei domni abonati cari prenumeraseră dela 1/13 Aprile 1883 pe unu an, dela 1/13 Iuliu pe 9 luni, era alții pe 6 sau și numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Martiu. Pentru că se potemu regulă de timpuriu o expeditiune esacta a diariului, rogamu pe dñii abonatii respectivi se binevoiesca a isi descoperi vointi'a înainte de 1/13, înnoindu'si abonamentulu cu pretiurile aratate în fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 an, 4 fl. pe 6 luni întruțul monarhiei, era în afara din monarhia cu 22 franci pe 1 an, cu 11 franci pe 1/2 an, în aur sau în bilete de banca sau hipotecarie, era fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de poșta.

Redactiunea și Editor'a.

Procesulu celu mare alu poporului serbescu cu clerulu seu superioru.

Atătu Serbiei din regatulu Serbiei, cătu și cei din Ungari'a propria și din Slavoni'a se afla în epoc'a noastră în procese din cele mai critice cu episcopatul lor. Ambele acelea procese bisericesti ar trebui se interessede de aprópe și pe romanii de ambele confessiuni din tierile monarhiei austro-unguresci, nu numai din consideratiuni strictu canonice și hierarchice, ci și mai virtosu din caus'a de cea mai mare gravitate care este, că gubernele se amesteca în tóte afacerile bisericesti în modu fórte batatoriu la ochi și într'o mesura atătu de mare, precum dóra nu s'a mai intemplat nici de 150—60 de ani, de candu adeca iesuitii isi pusesera piciorulu în pragu, cá pe locuitorii de ritulu orientale din imperiulu întregu nu numai se'i unifice cu catolicismulu apusenu în cele patru puncte dogmatice (purcederea spiritului santu, transsubstantiatiunea în plane și vinu, purgatoriulu, primatulu papei dela Rom'a), cá se cassedie și ritulu grecescu întregu cu fruntariu cu altariu cu totu și se introduca ritulu latinescu fara fruntariu și în biserică mari cu mai multe altarie, ceea ce popóralor orientali aplecate fórte tare spre misticismu, educate în acelu ritu successive dela inceputulu chrestinismului, nu le convine cu viéti'a odata. Tacemu aici de scopurile curatu politice pe care le aveau, le mai au până în dio'a de astadi transformari de acestea, candu brutali și violente, chiar și barbare încruntate în sange, candu machiavelistice, perverse și perfide.

Astadi prea puține guberne mai sunt conduse în afaceri bisericesti de ból'a rea a fanaticismului și a bigotiei, ci cu totulu de alte scopuri și îndemnuri; asia de ex. în Franci'a și Itali'a atheismulu; pe aici pe la noi dorinti'a ferbinte de a paralisa și chiaru nimici cu maiestria dracésca orice confessiune religiósă și biseric'a ce se identifica cu nationalitatea cutarui poporu.

Casulu acesta din urma ilu aflamu și la serbiei din imperiu și noi astadata numai de acestia ne vomu ocupá; era de afacerile bisericesti ale Serbiei și ale Bulgariei vomu dice numai atăta, că urgi'a în ambele tieri e la culme, ceea ce se cunósce mai virtosu din impregiurarea, că dupace mitropolitulu Serbiei fusese destituitu de cătra gubernu și datu în judecata, mai deunadi s'a retrasu și locutiitoriulu seu, era în Sofi'a isi dete dimissiunea mitropolitulu Bulgariei, apoi dupa acela și alti episcopi diecesani.

Se scie prea bine, în ce modu episcopulu Anghelici fusese alesu înainte cu unu an și apoi denumitu arhiepiscopulu mitropolitulu și patri-

archu la Carlovitiu prin cea mai vederata ingerentia activa a gubernului unguerescu și în contra vointiei respicate a immensei maioritati nu numai a poporului, ci și a clerului serbescu; scurtu, Anghelici este impusu cá cu fortia. Dara serbilor le sunt prea bine cunósute tóte manoperele aplicate, atătu la alegerea alegatorilor, cătu și cele întrebuintate în dio'a alegerei lui Anghelici. Acelea manopere ascunse au iritatu preste mesura spiritele poporului serbescu, și acea iritare în locu de a se calma (domoli) în cursulu anului, ea mai virtosu a crescutu până la inversiunare cu atătu mai desperata, cu cătu mesurile stangace luate contra adversarilor atătu de cătra Anghelici cătu și de gubernu au avutu unu efectu cu totulu opusu la celu asteptatu de cătra acesta, buna-óra cam asia cum se intempla și în diecesea greco-catolica a Gherlei în Transilvani'a, și în parte în archidieces'a greco-orientala.

Statisticii unguri punu numerulu serbilor din Ungari'a propria și din Slavoni'a la 600 mii sufflete. Fia și numai atăti Serbi căti dicu ácei statistici; se nu uite inse nimeni celu puținu doue impregiurari și anume, că Serbiei tñu cá ferulu nu numai la credinti'a, la dogmele și la ritulu lor resaritenu, ci și la tóte institutiunile bisericesti și la participarea activa a mirenilor în tóte afacerile circumscrise în vechiulu lor statutu, în diplomele vechi și în legile fundamentali relative la biseric'a lor; mai de parte se nu se tréca cu vederea, cá unu numeru respectabile de regimente atătu din armat'a permanenta cătu și din cea teritoriala, și sute de oficiari imperatesci până susu la rangurile de generali au esitu și esu mereu din sinulu poporului serbescu.

Se pare că processulu acesta de natura fórte critica în dilele din urma a intratu într'unu stadiu cu totulu nou și aprópe neasteptatu. Ne spunu adeca diariile magiare din acte cunósute lor, că ambele partide serbesci, adeca Anghelici cu ai sei și mireni fruntasi de mai multe mii au înaintatu la gubernu căte unu memorialu. Mitropolitulu patriarchu cere între altele, cá de aci înainte tóta autonomi'a bisericésca pre căta exista ea și tóta administratiunea averilor bisericesti și scolastice se se concentre numai în manile episcopului, în ale clerului superioru, se se faca și câteva modificari essentiali în statutu totu în favórea clerului. Mireni din contra ceru și pretindu, cá Anghelici se fia declaratú cá alesu cu calcarea canónelor a statutulu bisericescu și a praxei vechi, se se convóce congressu nou national-bisericescu fara ingerinti'a gubernului cá se si aléga altu patriarchu, se fia asecuratu bisericiei serbesci caracterulu seu nationale serbescu pentru vecia și asia mai departe. Sub acestea conditiuni serbiei promitu și ei gubernului, gáciti ce? Ei ii promitu, cá apoi colegiile electorali în care au ei maioritatea, sau și minoritati relative, isi voru da voturile lor totu-deauna totu numai la candidati de ai gubernulu.

Curiósă conditiune serbésca! Noi inse vomu sta deocamdata acilea, vomu urmari inse decursulu desvoltarei acestui processu prea interessantu, care se afla din nou în studiulu ministeriului.

Discursulu deputatulu Alexandru Romanu

tñutu în sedinti'a dela 16 Martiu 1883 asupra proiectulu de lege relativu la organizarea scóloru secundarie.

(Urmare și fine).

Istori'a poporului románescu de 1000 de ani incóce nu e decâtu unu adeveratu martirologiu, pentru-cá lasandu la o parte epoc'a feudalismului în care poporulu romanu a suferitu împreuna cu poporulu magiaru, dara romanii au suferitu și pentru diferinti'a de religiune, la inceputu sub regii catolici, era mai tardiu și anume în Ardealu sub principii protestanti; și pe langa religiune au mai fostu persecutati și pentru limba.

Astfelu a decursu trist'a viéti'a a romanilor, până la an. 1848, candu nimeni n'a salutatu cu mai mare insufletire maretiile principie de libertate, egalitate și fratiétate, cá și romanii, pentru-cá nimeni nu fusese mai cruntu apesatu cá poporulu románescu. Dar nu multu s'a bucuratu de libertate, pentru-cá inamicii lui s'au ingrijitu se nu o póta gustá în pace. Multu a trebuitu se suferi, multe prigoni se indure până-ce ajunse în acea strimtóre, cá de mare sila se se aliedie cu reactiunea (strigari: scimu!); da, s'a aliatu cu reactiunea, dara acesteia premersese din partea unguiloru o cumplita actiune.

Sub gubernulu absolutisticu, ce e dreptu, fu lipsita de libertate, dimpreuna cu natiunile conlocuitorie, dara avea celu puținu singur'a mangaiare a nefericitoru „socios habuisse malorum.“ Permitteti'mi se amintescu, cá pe candu poterea absolutistica a fostu nevoita a face nescari concessiuni, romanii din Ardealu au fostu egalu îndreptatiti, limb'a lor s'a pusu alaturea cu limb'a natiunei magiare și sasesci, și acésta a fostu minimum-ulu din ceea ce au potutu face absolutismulu pentru ei, dara romanii au fostu multiamiti, pentru-cá ei de si în maioritate preponderanta, n'au aspiratu nici-candú la suprematia asupra altora, într'aceea atunci inse și starea lor materiala era mai buna.

Dupa aceea a urmatu er'a promissiuniloru, la 1861 s'a facutu unu proiectu de lege pentru nationalitati, care inse nici-odata nu s'a prezentatu camerei.

Sosi apoi er'a impacatiunei, candu pentru fólosele politice ale dualismului se sacrificara conditiunile de esistencia ale desvoltarei economice a tierii, și asecurarile, facute în epoc'a promissiuniloru scapetara, în cătu abia la 1868, în urmarea necurmatelor solicitari și lupte ale deputatoru nationali, s'a creatu articl. de lege 44 despre egal'a îndreptatire a nationalitatiloru, care inse s'a nascutu mortu, de-óre ce nici-unu singuru §. alu acelei legi nu se mai tñe; asia de ex. §. 2, care regulédia usulu limbei protocóloru la jurisdictiuni, §. 8 care prescrie usulu limbei nationalitatiloru nemagiare la judecatorie, §. 11 care prescrie totu aceasi la oficiile cartiei funduarie, §. 20 care contine dreptulu de a poté decide asupra limbei oficiale în comune; — tóte s'au datu uitarei — amu ajunsu acolo, cá si comunele inca sunt despoiate de usulu limbei lor în afacerile lor oficiale.

§. 27 vorbesce despre numirea functionarilor de statu. — Domnilor, în acele comitate, în cari romanii sunt sau în maioritate preponderanta sau în masse mari (strigari: Unde?)

Lükó Géza: În luna!

Alexandru Romanu: Au trecut multi ani de candu nici-unu singuru comite supremu romanu nu mai vedemu, în functiunile mai inalte, la tabl'a regésca, la curia, romanii fórte raru sunt aplicati (strigate în stang'a: Profesori de universitate) și în loculu romaniloru decedati, în acele locuri nu se mai denumescu alții, ba se intempla, cá si acei amploiatu romani cari au servitu câte 20 de ani, si pe cari mai marii lor iau candidatu de 2 de 3 ori în loculu primu, numai fórte raru se denumescu (strigate în stang'a: Pentru-cá nu te poti increde în ei!)

Afara de acésta s'au nesocotitu și alte legi, a caroru scopu e a delaturá nationalitatile unde numai se póte. Astfelu e legea municipala cu virilistii ei. Asia este legea electorala a Transilvaniei, care dupa uniune au adusu adeverata rusine constitutionalismului unguerescu și a carei cătu mai curenda abrogare, legislatur'a trebuie se o considere cá un'a din cele mai urgente afacere a sa. Legile agrarie au adusu poporulu la sapa de lemn. Multu s'a vorbitu, ce se fia caus'a de în timpu asia de scurtu au emigratu preste 150,000 de ómeni! Acésta n'are alta causa domni mei, decâtu cá în urmarea legiloru agrarie în deosebi locuitorii munteni prin urmare și romanii au fostu scosi din paduri și din

pasiunatu, în cătu economi'a loru de vite a trebuitu se se prapedesca.

Ugron Ákos: Asta nu stă.

Alexandru Romanu: La tóte acestea se mai adaoge si impregiurarea că scólele confessionale s'au prefacutu cu forti'a în scóle comunale, asia de ex. în comun'a Rod'n'a din comitatulu Bistritiei, unde loculu scólei a fostu intabulatu pe greco-catolici în contra legeri, cu forti'a si cu vatemarea santieniei dreptului de proprietate, s'a luat din man'a gr-catoliciloru si s'a ziditu scóla comunala pe elu. În comun'a Zeceani din com. Hunedórei s'a urmatu aceeași procedere. Dara în deosebi în comun'a Waldorf din comit. Ternavei-mari, unde dela a. 1842 a esistatu scóla gr.-or. si unde sunt 110 familii romanesci si numai 30 magiare, pentru 18 scolari unguri s'a ridicatu scóla comunala, éra scól'a gr.-or. s'au inchisu puru si simplu. (Sgomotu în stang'a estrema, strigate: Pentru-că érá rea! Se audimu!)

Trefort Agoston, ministrulu instruct. publice: Pentru-că nu a corespunsu recerintieloru.

Alexandru Romanu: Ba se me iertati, că-ci maioritata locuitoriloru de acolo scie ceti si scie, totusi li s'a inchisu scól'a, preotulu si dascalulu au fostu pedepsiti cu câte 50 fl. glóba si 10 dile inchisóre, ba si antisti'a bisericesca au fostu condamnatu la 300 fl. glóba. În comun'a Alm'a, langa Mediasiu, poporulu si-a ziditu scóla la anulu 1861 si fiindu-că proprietariulu unguru, vrendu se se arete generosu au facutu pe spesele sale ferestri si usie la ea, mai tardiu sub pretecestulu acestei generóse donatiuni reclamandu scól'a, veni auctoritatea politica, li-o luà si o prefacu în scóla comunala. Ministrulu nu a facutu nimicu spre vindecarea acestoru calcari de dreptu. Dara, ddloru, nu numai că ni se iau scólele, ci totuodata acelora, cari voru se infintiedie scóle, nu li se dà voia în contra espresei prescrieri ale legeri.

Astfelu comunele din comitatulu Severinului, în caus'a unui gimnasiu ce ei vreau se ridice în Caransebesiu, au suplicatu prin o deputatiune la dn. ministru, trecut'au anulu si inca nu li-a respunsu. Apoi domni mei, Severinenii n'au nevoia numai de a invetiá limb'a magiara, că-ci asta o facu ei de buna voia, dara au lipsa de preotii, invetiatori si de notari, pentru-că pe toti acestia sunt nevoiti a'i imprumutá din comitatele vecine.

Vice-comitele comitatului Szolnok-Doboka, că unu adeveratu pasia turcescu, a poruncitu aspru pretoriloru (solgabairiloru) si notariloru din sangiaculu seu, că numele de botezu romanesci se le induca numai în traducere magiara prin protocóle si alte acte. În fói'a poreclita „Szolnok Doboka“ a si aparutu spre acestu scopu o lista de nume lucrata de unu ungurasu de 5 pitiule, dreptu dovéda de piramidal'a-i nesciintia, pentru-că nici macaru numele biblice nu le-a sciutu traduce. Domniloru! ve întrebu acum, cum se potu intemplá asemenea lucruri într'unu statu de dreptu si constitutionalu?

Se vedemu acum tînut'a diaristice magiare. Despre magiaritatea individeloru ce muncescu la ea s'ar poté dice: „lucus a non lucendo“, pentru-că partea cea mai mare a loru e intramata nu numai din renegatii natiuniloru din patria, ci din veneticii totoruru natiuniloru din Europ'a! Acestia necontenitu sémena neghin'a urei si în deosebi pe romani ii iau la ochiu.

Nu mai spunu despre diariile „M. Polgár“ si „Ellenzék“ din Clusiu, voiu aminti numai unulu, care odinóra érá organulu intiepleului tieiei, si care pretinde că se fia socotita dreptu fói'a seriósa, intielegu pe „Pesti Napló“, care intru atáta si-a uitatu de sine, în cătu într'unu numeru mai próspetu dice, că romanii si sasii sunt tradatori, pentru-că vendu tíer'a regelui romanu si imperatului germanu.

Orbán Balázs: Asia si e!

Alexandru Romanu: Apoi acésta nu e adeveratu, pentru-că da, strabunii dtale au chiamatu în tíera pe Michaiu-voda, dara romanii nici-odata, inca nici pe timpulu celoru mai mari apesari n'au chiamatu strainii, nici pe russi nu 'iau chiamatu ei.

Mai departe dice („P. N.“), că parintii cari 'si crescú copiíi în Blasiu, Beiusiu, Brasiovu, Nasedu, Sibiiu, Mediasiu, cu unu cuventu în institute nemagiare, sunt venditori de patria, că crescú din copiíi loru inamici patriei. A dice asia ceva nepedepsitu în contra unei natiuni, carea în intielesulu legeri constitue totusi o parte insemnata a corpului nationalu politicu, credu că totusi e multu si mai multu decâtu multu.

Éra în numerii ultimi acelu diariu cere se se inchida tóte gimnasiile romanesci si ataca pe episcopii romani, agitandu pentru delaturarea loru.

Afara de acestea amintescu si denuntiarile necontenite ale functionariloru. Bietii functionari romani nu cutéza a se prenumera la unu diariu romanescu, nu cutéza a se inscrie în numerulu membriloru unei societati romanesci de lectura, pentru-că indata sunt denuntiatu de dacoromanisti (intrerumperi: cine 'i opresce?)

Intemplatu-s'au si acelu casu, că unu functionariu romanu a fostu denunciatu că si-ar procurá charteia de cigarete din Bucuresci! cu tóte că acea charteia numita „tricolóre“ se póte capeta si prin traficele din Budapest'a.

În urma intentiunea si staruintiele de magiarizare, — ceea ce aci în adunare nimeni nu cutéza se o marturisésca, — se adeverescu prin fapte irrecusabile, prin „reuniunile de magiarizare“ în partile superioare ale tieiei, în Satmaru, Hunedór'a etc., alu caroru unicu scopu este magiarizarea.

Acum în acésta stare a lucruriloru ce pretiu mai potu ave asigurările din gura: „Nu ve temeti, nu ve atingemu limb'a si nationalitatea“, la acestea romanii nu potu raspunde altu ceva, decâtu: „Vestigia terrent!“

Cu permissiunea on. camere voiu face o mica spicuire din vorbirile dloru antevorbitori spre ilustrarea mai completa a celoru dise de mine. Prea on. dn. ministru de instruct. au aflatu cu cale, nu sci de ce, că între argumentele sale se amestece si pe romani, dreptu spaima sasiloru, carora li dise că ei presimtindu'si perirea, nu'si alegu banu remediulu în contra mortiei, si că 'iar paré fórte reu daca elementulu romanescu 'iar inghití, — faca-se dara magiari! acesta e intielesulu argumentatiunei, inse acésta au ilustrat'o astfelu, în cătu în rezultatulu ei finalu ar esi nu acolo unde tinde dn. ministru, ci cu totul altu unde-va. Pentru-că sfatuindu parintiesce pe sasi, dise, bagati bine de séma, că fratii vostrii din marea Germania nu sci, că pe fundulu regescu romanii sunt în maioritate. Ei bine, domniloru, daca acei prusi cumpliti aru scí că nu numai pe fundulu regescu, ci în totu Ardealulu si în comitatele resaritene ale Ungariei, romanii sunt în maioritate, ce ar urmă dupa logic'a dlui ministru? Aceea că nemtii aru poté se dica unguriloru: „tia capra! a mea esti“, adeca: faceti-ve nemti, pentru-că totu aveti se periti! (Sgomotu intrerumperi).

Si cu tóte acestea onor. dn. deputatu Carolu Wolff se pare a fi pusu temeiu pe acésta argumentatiune a dnului ministru, pentru-că respundiendu'i dise, că dn. ministru „mana ap'a pe mór'a romaniloru.“ Marturisescu că chiaru daca ar fi adeverata acésta, romanii totusi nu s'aru insuffeti pentru acestu proiectu de lege. Daca ici colea au si assimilatu romanii pe conlocuitorii loru, acésta de siguru nu s'a intemplatu pe calea unei asemenea legeri, ci dupa legile naturei.

'Mi va iertá preaon. dn. ministru-presedente o mica rectificare la observarea ce a facutu dnului deputatu Wolff. Se póte că dn. primu-ministru cu buna intentiune a voitu se escuse pe romani, dara fiindu-că toti o scimu, celu puçinu romanii o sciú fórte bine, că lucrulu stă altumentrea, rectificarea o credu de neapérata. Dn. primu-ministru a disu, că magiarii numai atunci au suferitu din partea romaniloru, candu pe acestia, în lipsa de inteligentia, 'iau condusu sasii. De si recunoscú că sasii stau pe unu gradu de cultura mai inaintatu, cu tóte acestea inse potu afirmá cu positivitate, că pe romani nici-odata, prin urmare nici la 1848 nu 'iau condusu sasii, pentru-că pe ambii 'iau condusu unu alu treilea, care apoi 'iau lasatu pe amendoi în sfâr-la. Daca romanii mergu paralelu sau impreuna, acésta o facu conformu interesselor loru nationale, astfelu impreuna se si plangu, pentru-că au aceeași cauza.

On. dn. referentu (Szathmári György) a motivatu proiectulu mai virtosu din punctu de vedere alu nationalitatiloru, că-ci cu mare gróza a disu, că inca totu mai existu în tíera 13—14 gimnasia nemagiare! si apoi adaoze, că ce felu de spiritu domnesce în aceste institute. Dara cu ce a doveditu acésta? cu unu cumplitu rationamentu! cu opiniunea separata! Scimu că unulu din auctorii votului separatu e dn. deputatu Hermann Otto, care e unu barbatu atátu de voinicu si vitézu, în cătu e gata a luá mostenirea lui Bismark, fara că se'si mai bata capulu „quid valeant numeri, quid ferre recusent“, asiú poté spuné unu altu proverbium latinescu mai drásticu,*), dara sciindu că nu e amicu latinismului, nu'lu spunu. De altumentrea precum dlui nu e amicu latinismului, asia nici eu nu sum amicu scrutarei naturei paienginiloru si adeca a acelei vivisectiuni a nationalitatiloru, carea o pro-

*) Dóra „quod licet Jovi non licet bovi.“

Culegatoriulu.

poveduesce dlui aici. Multu me miru dara că dn. referente afirmatiunea sa nu o motivédia cu dovedi ci cu votulu separatu. Acésta argumentatiune este atátu de slaba, în cătu me miru cum s'a potutu acatiá de ea. Dovediti cu casuri concrete, că-ci dóra statulu dispune de sute si mii de midiulóce pentru-că se afle, unde si ce felu de agitatiuni se facu în contra statului.

Nunc venio ad fortissimos viros. Preaon. dn. deputatu baronulu Pronay Dezsó a vorbitu despre focu si feru, cu acelea voiesce a infrená nationalitatile.

Aceste midiulóce se potu întrebuintá în casuri extraordinarie. Dara totu aversulu isi are reversulu seu, asia acestu eroicu medicamentu ar trebui se se aplice si la degeneratele suppuratiuni ale siovinismului ungurescu. De altumentrea facu atentu pe dn. deputatu la proverbium ungurescu, că nu e bine a te jocá cu foculu si cu ferulu, si inca la un'a, si anume cumcá focului si ferului li se respunde cu asemenea instrumente. (Misticare). Ddiu se ne ferésca se nu ajungemu inca odata la un'a cá ast'a, pentru-că nici-unuia din noi nu i s'ar alege spre bine, acésta ar fi o mare calamitate în prim'a linia pentru magiari si romani, a caroru interesse de esistencia sunt atátu de strinsu unite.

Romanii daca si suferu nu apellédia la strainii, nu se provóca nici la popóra inrudite de preste 40 de milióne, nici la alte natiuni puternice, noi apellamu la simtiulu de dreptate alu natiunei magiare, la spiritulu timpului, în care traimu, si la acele interesse comune, cari unescu aceste doue natiuni. Noi nu ne laudamu cu aceea că iubimu asia si asia natiunea magiara si ide'a de statu magiaru, si că dorimu sustinerea statului magiaru, (o scimu asta! În stang'a estrema strigate: e adeveratu!), n'avemu trebuintia se o dovedimu acésta cu juramentu (strigate în stang'a estrema: o scimu, e adeveratu!), repetiescu, că nici avem trebuintia a ne falí cu ast'a, pentru-că au dovedit'o strabunii nostrii în fapte, candu cu strabunii magiariloru impreuna au luptatu pentru existenti'a patriei, adeca pentru ide'a de statu magiaru, sub conducerea vestitului Paulu Chinezulu (strigate: Kinizsi Pál), dicu, sub conducerea lui Paulu Chinezulu pe Campulu Pánei, si sub a gloriosiloru Corvini în lupte nenumerate. Si de va vrea bunulu Ddiu, romanii si urmasii loru voru fi gata si pe viitoriu a luptá impreuna cu fratii magiari (o voce în stang'a estrema: în contra muscaniloru!), în contra ori-carui inamicu; dara se'mi permitta onor. intevorbitoriu a'i observá, că nu sciú în ce intielesu a facutu intrelocuatiunea sa, dara în ori-ce intielesu va fi facut'o, socotescu că nu e trebuintia de nici-o motivare maiestrita, că se potemu intielege cu totii acelu adeveru simplu, că natiunea romana e, póte, singur'a amica a statului magiaru, de si nu din simpatia, pentru-că dieu la acésta puçina cauza au romanii, dara din interesu comunu, pentru-că sórtea 'ia asediatu impreuna cu magiarii între marea Russia si între puternic'a Germania. (Aprobari în stang'a estrema, sgomotu: se audimu!). Dara magiarii voru lucrá a slabí pe romani, sau romanii pe unguri, unde vomu ajunge? Numai inamiciloru acestoru doue natiuni li-ar folosi. Asia dara nu jace în interesulu romaniloru slabirea natiunei magiare, ci chiaru intarirea ei, le stá fórte în interesu pentru-că dupa magiari pe ei 'i amerintia celu mai mare pericolu. (Aprobari în stang'a estrema). De aceea n'am lipsa a intari afirmatiunea mea cu juramentu, că noi romanii toti din totu sufletulu si din tóte poterile dorimu inffiorarea statului magiaru. Acestu principiu de statu nu e nou, nici e inventiunea acelor pigmei, cari astadi o accentuédia în gur'a mare, în cătu par' că voiescu a'si cere patenta, pentru-că ea e fapt'a strabuniloru. Mari ómeni au fostu aceia cari au realizat'o! Pe acésta cale trebuie se mergeti înainte dvóstra si nici-decátu pe aceea ce ar dorí unii politici moderni smintiti, intielegu contopirea nationalitatiloru. Că-ci acelea vederi, pe cari le-a accentuatu aici atátu de susu în deosebi puterniculu vice-comite de odinóra alu comitatului Zolyom, neinduratulu dascalitoriu alu bietiloru frati slovaci sunt trei ani, voia asemenea cu focu si cu feru se magiarisedie nationalitatile, aceste vederi dicu, nu sunt vederile vechiloru strabuni, intemeiatori ai statului magiaru. Onor. dnu deputatu Grünwald Bela recunósce insusi, că nationalitatile nu se potu magiarisá. De 3 ani incóce e mare progresu si acesta, dara daca nu mass'a poporulu, voiesce totusi se'i ia inteligenti'a. Eu am cititu cu atentiune vorbirea acestui eminentu si distinsu oratoru, dara am aflatu că aceea e plina de frase sunatóre, de essageratiuni si contradiceri, întru atáta, în cătu nu m'asiu mirá, daca dnului

mergendu acasa si recetindu-o a 2-a a 3-a óra, la urma nici insusi nu le-ar crede cele câte a spusu intrens'a. Dice dlui, poporulu nu'lu potemu magiarisá, se'lu lasamu dara la o parte, se'i luamu inse inteligenti'a. Rogu-ve, ce va se dica acésta? Acésta e sistemulu a brutisatiunei! in locu se doréscá a inaintá cultur'a poporului, voiesce a'lu indobitoci. Negligandu astfelu nationalitatile si siluindu-le la ceea ce insi-ve marturisiti cá e cu nepotintia, pierdeti timpul celu scumpu si ve risipiti poterile pentru lucruri imposibile de realizatu, atunci chiaru candu de alta parte nationalitatile inca, timpul si poterile risipite pentru aperiarea esistentiei lor, l'ar poté intrebuintia mai cu folosu spre cultivarea propria.

Daca acum natiunile nemagiare voru fi neglese, daca in tóte privintiele sunt nesocotite, cu unu cuventu daca aceia cari in intiesulu legei constituescu o parte a corpului statului magiaru, sunt continu vatemati, nu va patimí óre intregu corpulu? Si in urma in ce forma ar aparé óre acelu statu magiaru, acea natiune politica magiara, pe carea cu totii o dorimu, culta, tare si mare? cá-ci daca voiti se faceti osebire cu privire la cultivarea si prosperarea membrilor acestui corp, cum ni s'ar infaiosia dupa vederile acelora, acelu corp politicu magiaru? Chiaru asia cá si candu cineva s'ar imbracá in o manta aristocratica de catifea si cu blana de samuru, ar trage pantaloni de arlequiu si s'ar incaltia cu opince! Éca ungurulu dlui Grünwald si alu soçiloru sei de principiu! Eu credu cá nimeni din noi nu doresce acésta. Daca dara nu voiti acésta, ceea ce cu mintea sanetósa nici nu poteti voi, apoi se nu intrebuintati nici astfelu de mijlóce cari duc acolo, si ve rogu dloru deputati, cá de cumva guvernulu póte si fara voi'a sa ar urmá pe acésta cale, se nu lasati nici-odata cá natiunea unгурéscá se apara cá unu elementu destructivu, façia de nationalitatile nemagiare. Se nu lasati dloru, pentru-cá acésta nici-odata nu póte duce la bine. Statulu magiaru numai atunci va fi tare si mare, daca 'si va implini chiamarea asia, cá asta tíera se fia patri'a libertatiei si a culturei, cá natiunea magiara se ridice impreuna cu sine si pe acei frati pe cari 'ia dechiaratu prin lege de parti constitutive ale corpului politicu magiaru. Atunci, dara numai atunci va poté infruntá adversitatile timpului, si stranepotii voru poté serbá si alu 2-lea millenariu, pe care 'lu dorescu din adénculu sufletulu meu.

Daca proiectulu de lege nu ar fi desteptatu in mine atátea temeri; cu tóte cá marturisescu, cá nu mi-a secatu inca de totu speranti'a, cá póte la discussiunea speciala prin modificari voru disparé acele dispositiuni, cari continu mai pregnante vatemari de dreptu, atunci póte, in acea forma modificata l'asiu poté primí si eu, dara in conceptiunea lui actuala nu'lu potu primí de basa pentru discussiunea speciala. (Aprobari singuraticé).

O voce de dincolo de Carpati despre miscarile romanilor din Transilvani'a.

Referitoriu la luptele de esistencia ale romanilor de dincoace „Romanulu“ in primul seu Bucuresci dela 15/27 Martiu a. c. serie urmatórele: „Romanii din Ardealu sunt in mare fierbere; pretotindeni, in tóte comitatele unde se vorbesce limb'a romanéscá, ei se intrunescu, se misca si miscarea lorú ia din di in di proportiuni mai mari.

Si in adeveru, au de ce se fia ingrijiti romanii de sub corón'a santului Stefanu. E verb'a de a li se rapí unulu din drepturile lorú cele mai de netagaduit; ei sunt in ajunulu de a pierde un'a din conditionile cele mai esentiale ale esistentiei si desvoltarei lorú; este verb'a de a li se luá cea din urma garantia pe care se razama nationalitatea romana dincolo de munti.

Se scie prin câte vicisitudini au trecut ei pana in momentul candu s'a inchiaiatu pactulu dualismului intre Austri'a si Ungari'a. Prin acestu pactu, romanii perdu cele din urma remasitie ale autonomiei tiei lorú; ei sunt lasati in prad'a arbitrariului noiloru lorú stapánitoru.

Pe rendu, ei sunt despoiati de tóte drepturile; de drepturile politice mai ántaiu prin legea electorala; apoi prin mesuri care'i departédia dela functiunile publice; mai pe urma ei sunt loviti chiaru in drepturile lorú private prin mesurile cele mai arbitrare, cum e buna-óra asia numit'a comassare.

Cup'a amaratiunei inse se pare cá nu erá plina; unu singuru lucru se mai mantinea inca in picióre, in jurulu caruia romanii se tineau mai strinsi uniti decâtu ori-candu, sciindu prea bine cá elu erá celu din urma scutu de aperiare alu nationalitatiei lorú.

In biserica, romanii de dincolo si-au gasitu in totdeauna scaparea. Autonomi'a bisericei romane au fostu recunoscuta printr'o lege votata de diet'a constitutionala a Ungariei in 1868. Biserica autonoma romana are dreptulu a'si alege singura preotii si episcopii ei, si in acelasi timpu dreptulu de a cresce tineretulu in scóle infiintiate de densa, cu banii ei sub administratiunea ei propria.

Usandu de acestu dreptu, biserica a infiintiatu in Ardealu siése seminarie, cinci scóle pedagogice, cinci licee si aprópe trei mii de scóle primare confessionale romane.

Acésta respandire a instructiunei romane printre romanii n'a fostu pe placulu stapánitoriloru. Vedeudu unu pericolu acolo unde nu erá decâtu o desvoltare pacínica, ei s'au grabitu se lovésca si in acésta din urma pavéza a romaniloru de dincolo si se'i despóie nu numai de drepturile lorú cetatienesce, ci pana si de acele de omu, impedecandu'i de a se luminá si de a se desvoltá in limb'a pe care o vorbescu de vécuri.

Si fiindu-cá autonomi'a bisericei este in Ardealu isvorulu de unde pornesce desvoltarea romaniloru, ei au cautatu se lovésca acésta desvoltare in sorgintea ei, lovindu in insasi autonomi'a bisericei romane.

Proiectulu pentru scólele secundarie care s'a luat in desbatere de Camer'a ungara nu tinde la altu-ceva decâtu la desfiintarea acestei autonomii.

Acestu proiectu a provocatu o adéncá miscare in tóte regiunile locuite de romanii.

Biserica gr.-or. romana din Ungari'a si Tranni'a, au trimisu indatu o asia numita representatiune cátra Camer'a deputatiloru.

In acésta representatiune se dice intre altele: „Proiectulu restórna autonomi'a confessiuniloru, dreptulu de a numí pe profesorii scóleloru medie, apoi pe profesorii numiti dejá 'i obliga a se supune la unu esamenu de profesoratu si preste totu asicuru organelorú gubernulu dreptu de dispunere in scólele medie confessionale; dreptulu de a numí pe profesorii scóleloru medie ar cadea astfelu in capeteni'a ministrului de instructiune, care ar dispune de cea mai mare putere façia cu scólele medie, putere care nu este nicari precisata, dar a carei gravitate se va descarcá negresitu asupra nationalitatiloru nemagiare, contra carora este dejá pornita persecutiunea.“

Indatu dupa publicarea acestei representatiuni, romanii au inceputu a se intruní si a luá resolutiuni in contra proiectulu.

Impunetóre mai cu deosebire a fostu intrunirea alegatoriloru romani din Sibiu, in dío'a de 25 Februaru, la care au luat parte mai bine de 2000 persóne.

Alegatorii au luat o resolutiune care se termina cu cuvintele urmatóre:

„Vedeudu cá prin acestu proiectu se declara tocmai din partea organelorú chiamate a sustiné pacea, liniscea si ordinea in statu, resboiu esistentiei nationalitatiloru nemagiare din Ungari'a si Transilvani'a, care resboiu, intr'unu statu poliglotu cá alu nostru, nu póte avea alta consecintia decâtu sigur'a ruinare a totororú popóralorú, alegatorii romani protestédia susu si tare in contra proiectulu de lege privitoriu la scólele medie, cá in contra unui atentatu alu baselorú, pe care s'a constituitu raportulu popóralorú din Ungari'a si Transilvani'a, cá in contra isvorulu de nefericire pentru toti locuitorii de pe teritoriulu corónéi ungresce, si in fine cá in contra unui actu nepatriotic.“

Apoi au urmatu intrunirea alegatoriloru romani din Brasiovu si din Clusiu, a carorú resolutiuni sunt formulate intr'unu modu inca si mai energicu. Pe urma vinu intrunirea din Dev'a, in comitatulu Hunedórei, la care au luat parte érași preste doué mii de alegatorii; cea din Turd'a, unde au fostu façia si o suta de preoti.

In Cohalmu, comitatulu Ternavei-mari, intrunirea alegatoriloru a fostu oprita de gubernu.

Apoi au urmatu adunari la Blasiu, la Fagarasiu, unde s'au intrunitu preste o mie cinci sute alegatorii romani; adunarea dela Abrudu, si miscarea se propaga meru cu o putere de care nu avemú nici-o idea, noi cesti din Romani'a libera, care traimu intr'o tíera linistita si unde nici-unulu din bunurile cele mai scumpe ale omului, limb'a si nationalitatea sa, nu'su in periclu.

Tocmai in aceste momente de viua agitatie, mitropolitulu Ardealulu, Mironu Romanulu, a gasitu de cuviinta, de sicuru sub presiunea gubernulu ungrescu, se adressedie o circulara prin care mustra portarea romaniloru, declarandu cá adunari lorú au unu caracteru politicu (cá si cum romanii aru fi pusi sub interdicere intru cátu privesce drepturile politice!) si cá conducatorii romaniloru „se punu pe teorii care escludu respectulu cátra bazele actuale ale dreptulu publicu“, pe candu romanii se intrunescu pentru a face se se respectedie tocmai acestu dreptu publicu, ce se calca astadi in picióre.

Circular'a capulu bisericei romane in locu de a linistí spiritele, n'a facutu decâtu se le atítie mai reu, si o telegrama sosita dilele acestea din Sibiu ne inscintédia cá tinerimea romana din acelu orasiu a spartu ferestrele dela locuinti'a mitropolitulu*) si a redactatu in acelasi timpu unu protestu in contra circularéi sale.

Situatiunea este fórté grava, dupa cum vedemu. Trei milióne de romanii trecu printr'o períoda de grea incercare. Nimeni nu póte prevedea urmarile acestei miscari, in casulu candu proiectulu ar devení lege.

Vecinii nostri n'aru trebui se uite, cá in momentul candu ei ridica pretentiuni asupra unora din drepturile de suveranitate ale Romaniei, midioloculu celu mai bunu pentru a potolí spiritele dejá agitate in tierile locuite de romanii nu este acela de a indreptá arm'a persecutiunei in contra elementulu romanescu din Ungari'a.

Vecinii nostri, cari se plangu de aspiratiunile daco-romane, nu aru trebui se pérda din vedere cá nu prin asemeni mesuri voru impedecá pe romanii de dincolo se'si arunce ochii preste munti.

Magariii, incungurati din tóte partile de elemente dusimane, straini prin limba si prin rassa totororú natiuniloru ce'i incungura, au cea mai mare trebuintia de a trái in buna armonia cu celelalte nationalitati din regatulu lorú.

Romanii si magariii, amerintiati póte de aceleasi

*) Asia se dice, fara cá acésta se fia pana acum constatatu. Red. „Obs.“

pericole, sunt facuti pentru a trái in cea mai strinsa unire. In casu de lupta inse intre aceste doué elemente magariii aru potea perde de diece ori mai multu decâtu romanii.

Nu inzedaru se jóca cineva cu simtiementele, cu patriotismulu, cu instinctulu de conservare alu unei natiuni.

Atentatele in contra popóralorú nu remanu pana in cele din urma nepedepsite.“

Adunarea electorala dela Abrudu.

Coresp. particulara a „Observatoriulu“.

Abrudu, finea lui Martiu 1883.

Cele trei incaperi spatióse ale casinei romane din Abrudu nu erau de ajunsu pentru a cuprinde alegatorii, ce se prezentara din Rosi'a, Buciumu si partile superióre ale Ariesiului. Curtea casinei si strad'a erau indesiute de alegatorii, cari asteptau cu nerabdare deschiderea adunarei si prin aceea ocaziunea de a'si manifestá convingerile in un'a din cele mai vitale intrebari nationale.

Nici néu'a in grosime de unu metru, nici drumurile mai ne practicabile si nici ucasulu mitropolitulu din Sibiu n'a potutu impiedecá pre alegatorii a respunde conchiemarei presiedintelu clubulu prin prezentarea a intregéi inteligentiei din locu si juru, precum si acelorú mai destepti alegatorii — asia dicundu — din intregu tinutulu muntiloru apuseni. Toti advocatii, medicii, preoti gr.-uniti, si multi dintre cei gr.-orientali, directorii de mine, docentii si proprietarii impodobeau sal'a de lectura si incaperile laterali ale casinei.

Imposanta fu acésta adunare, proba viua cá poporulu romanu din muntii apuseni este consciu de drepturile ce-i competu cá natiune si de cari nu voiesce a abdice alaturea cu capulu.

Presiedintele clubulu cu multu tactu amintindu alegatoriloru cum legile — la aparintia — aduse in favorulu nationalitatiloru, cá cea pentru egal'a indreptatire a nationalitatiloru si a instructiunei publice au fostu totdeauna desconsiderate chiaru de regimu si organele sale, pentru-cá legea despre egala indreptatire a limbei nóstre in comune, municipii si la tribunale astadi nu se mai aplica nici in tinuturile locuite de romanii, nici in cele locuite de sasi, unulu si altulu fiindu silitu a ascultá incus'a procurorulu si enuntiarea sentintiei in o limba din care nu pricepe nici-unu cuventu; éra in sensulu legei de instructiune nu numai, cá prin statu nu s'a facutu nici-o sól'a cu limb'a de propunere romana in tinuturi locuite de romanii, ci din contra in acele tinuturi si scóleloru confessionali esistente li s'au pusú nenumerate piedece. In trasuri generale amintesce cuprinsulu proiectulu de lege pentru scólele medie ce tocma se desbate in parlamentulu Ungariei oferindu alegatoriloru ocaziunea a-si esprimá, convingerile lorú façia cu acelu proiectu!

Intre aplause siedinti'a deschisa si prin acclamarea de notari a dloru Gerasimu Candrea advocatu si J. C. Pecurariu preotu, biroulu constituitu, tribun'a o ocupa dlu advocatu Josifu Crisianu.

Oratorulu facédu istoriculu scurtu dar meduosu alu luptelorú nóstre pentru drepturile nationale, indigetandu situatiunea nóstra politica actuala apoi gravitatea atentatulu ce prin noulu proiectu se dá instructiunei preste totu, éra celei nationale romanesci in specialu: propune si adunarea intre vii aplause primesce cu unanimitate urmatoria

Resolutiune:

Considerandu, cá proiectulu de lege pentru scólele medie si despre cualificatiunea invetiatoriloru la acelea, carele astadi se afla sub desbatere in parlamentulu Ungariei cu prospectu de a deveni lege, ataca fara crutiare legile si pactele fundamentali prin cari confessiuniloru li-se garantédia dreptulu de a-si administrá trebile bisericesce si scolare;

considerandu, cá acestu proiectu de lege paralisédia cu totulu dispositiunile articolulu de lege XLIV din 1868 despre egal'a indreptatire a nationalitatiloru, lege si de altmintrea mai cu totulu desconsiderata de regimulu actualu si organele administrative si judecatoresce;

considerandu, cá proiectulu de lege, ce se desbate ataca dreptulu de proprietate alu confessiuniloru pe contulu magiarisarei in vecine realisa bilu;

considerandu, cá acestu proiectu de lege devenindu lege ar fi cea mai mare piedece a inaintarei in cultura a nationalitatiloru, cari facu maioritarea precumpenitória a locuitoriloru din Ungari'a si Transilvani'a; si in fine

considerandu, cá proiectulu de lege de sub desbaterea dietei devenindu lege numai ar potenciá neintielegerile si frecarile dintre diferitele nationali-

tati ale acestui stat poliglotu si nice decatu nationalu.

Alegatorii din colegiulu electoralu alu Abrudu-Rosiei si din partile superioare ale Ariesiului protestedia serbatoresce in faci'a Europei in contra proiectului de lege referitoriu la scolele medie, ca in contra unei lovituri, ce se da prin acel'a nationalitatiloru si confessiuniloru, si ca in contra unui actu periculosu si nepatrioticu.

Loculu antevorbitorulu luandu dlu advocatu Dr. A. Todea amintesce asemenea lupt'a pentru esistenza a natiunei nostre incependu din timpurile cele mai vechi pana in cele mai recente, documentandu, ca totudeanua s'a consideratu pe sine ca natiune politica si ca de drepturile, care le-au avutu si le-au exercitatu in „Universitas Valachorum“ nici-odata n'au abdisu, ci din contra in continu a pretinsu rehabilitarea sa in acestea drepturi; ba pe langa apararea drepturiloru ei, natiunea romana a aperatu chiaru si drepturile celoru ce astadi o desconsideredia.

Trecendu la ultim'a conferintia a delegatiloru alegatoriloru romani din Transilvania si Ungaria tinuta in Sibiu si amintindu tinut'a adversariloru nostrii politici faci'a cu conclusele acelei conferentie; apoi laudandu tinut'a demna a pressei nostre periodice in aperarea cauzeloru nationali: propune si adunarea intre cele mai vii aplause primesce urmatori'a

Resolutiune:

Avendu in vedere, ca in conferintia delegatiloru alegatoriloru romani din Transilvania si Ungaria tinuta la Sibiu in 12, 13 si 14 Maiu 1881 colegiele nostre electorali au fostu reprezentate prin delegatii sei alesi in tota form'a;

Avendu in vedere, ca delegatii nostrii in acea conferintia au reprezentatu intru tote vederile nostre politice atatu cu privire la trist'a stare a natiunei romane din Transilvania si Ungaria, catu si cu privire la abisulu politicu-administrativu si economicu in carele atunci se afla si astadi se mai afla Transilvania si Ungaria;

Dupace din partea contrariloru nostrii politici prin press'a loru se respandi insinuarea tendentiósa, ca actele si conclusele acelei memorabile conferentie nu aru esprima postulatele alegatoriloru romani:

Alegatorii romani de partitulu nationalu din colegiulu electoralu Abrudu-Rosia si cei din partile superioare ale Ariesiului declara susu si tare:

1. Ca tote actele si conclusele conferentiei electorale tinute la Sibiu in 12, 13 si 14 Maiu 1881 — in genere, — era program'a nationale atunci stabilita si memorialulu compusu de comitetulu acelei conferentie in specialu: sunt cea mai fidela expresiune a vointiei si postulatelor loru.

2. Ca au aderatu, aderedia si voru adera totudeanua la acele acte si concluse si se obliga cu totii si fase-carele dupa potintia a contribuí la esecutarea tuturoru concluseru si la validitatea tuturoru postulatelor stabilite in program'a nationale.

3. Esprima multamit'a si recunoscintia loru pressei periodice romane pentru demn'a si sincer'a atitudine luata faci'a cu aperarea cauzei nationale, declarandu-o totuodata de sincera expresiune a opiniunei publice romanesci.

Dn. capitanu alu politiei locale fiindu de faci'a a fostu surprinsu de ordinea esemplara observata de alegatorii si expresiunile folosite de vorbitori. Alegatorii ce erau de altumentrea forte entusiasmata, veseli si cu consciintiele linistite s'au departatu la ale loru in cea mai esemplara ordine.

Presedintele clubulu isi va fi avutu motivele sale, cari l'au condusu a impedecea manifestatiunea alegatoriloru faci'a cu reu calculat'a cerculara a esc. sale parintelui mitropolitu din Sibiu.

Castor.

A X adunare generala ordinaria a institutulu de creditu si de economii „Albin'a“ din Sibiu, tinuta in 30 Martiu c. n. 1883.

Presedintele societatii dlu Jacobu Bologa deschide adunarea la 10 ore inainte de amedi, constata presentia a 21 actionari, carii representa 163 voturi cum si ca sunt depuse cu totul pentru participare la acesta adunare 469 actiuni; denumesce in sensulu §. 25 din statute pe dd. Corneliu Tobias si Visarion Roman de notari ai adunarii, era pe dd. Dr. Aureliu Brote si Vasile Harsianu de scrutatori, si dechiara adunarea in sensulu §. 26 din statute de constituita.

In sensulu publicatiunei de convocare din 15 Februariu 1883, presedintele pune la ordinea dilei raportulu anualu alu Directiunei. Directorulu esecutivu D. Visarion Romanu da cetire acelu raportu in urmatorulu cuprinsu:

Domnilor actionari!

Conformu art. 33 din statutele institutulu avemu onorea, a Ve presentá raportulu generalu si bilantiulu periodulu alu diecelea de gestiune, alu anulu 1882.

Cu ocaziunea aniversarii a diecea dela infiintarea institutulu, in raportulu nostru din anulu trecut, facuseremu istoriculu scurtu alu institutulu nostru. Dati-ne voia, se completamu acelu istoricu astadi, candu incheiamu alu diecelea anu de gestiune.

Luandu a-mana darile de sema ale administratiunei societatii nostre din toti diece anii trecuti, vomu constata cu bucurie o desvoltare continua si unu progressu crescendu alu institutulu. Fia-care raportu anualu incepe cu constatarea de rezultate mai mari ca ale anulu precedentu, prin urmare mai mari, ca ale tuturoru aniloru trecuti. In unii ani s'au obtinutu chiaru rezultate extraordinare. Nici-odata inse in cursu de diece ani institutulu nostru n'a datu indereptu.

Ca dividenda anulu 1879 a fostu de 9%, faci'a de 9 1/2% a anulu 1878, provine dela modulu, cum adunarea generala, a gasitu cu cale, a face distribuirea profitulu curatu anualu. In 1878 s'au amortisatu din contulu speselor de fondare, ca si in premergatorii trei ani fl. 1400; in 1879 inse acea amortisare s'a efectuitu in suma indoita, adica cu fl. 2800. Deci nu totudeanua cifra dividendei este mesuratorea venitulu curatu alu unu anu.

In ce mesura institutulu „Albin'a“ a corespunsu in timpu de 10 ani scopulu indicatu in primulu §. alu statuteloru sale: „de a procura locuitoriloru tierii, mai alesu poporulu tieranu agricolu, capitalele si creditele necesare“, — o spunu cifrele cu adevverulu loru matematicu. Dupa tabel'a E. anexata bilantiulu pentru 1882, institutulu a acordatu in timpu de 10 ani trecuti 41,751 imprumuturi in suma totala de fl. 13.958,767 85 cr. Daca consideramu, ca credinciosu scopulu amintitu, clientela institutulu este formata mai cu sema din poporatiunea tierana romana, din proprietarii nostri mici, adica din acea classa, care dupa referintiele nostre a fostu si mai este inca cu totulu lipsita de alta resursa de creditu: atunci este evidentu, ca institutulu nostru aduce marcante servicii in desvoltarea agricola a tierii nostre si raspunde la o trebuintia din cele cele mai simtite.

O urmare naturala a prosperarii continue a institutulu in diecenulu, pe care-lu incheiamu, a fostu, ca pretiulu actiuniloru nostre a crescutu multu. Constatamu aici cu placere, ca din cele 3000 de actiuni ale institutulu pana astadi numai la 652 s'au facutu transcrieri pe alte nume, era 2348 actiuni se afla inca pana astadi in proprietatea primiloru actionari. In acesta impregiurare inse se manifesta increderea dloru actionari in viitorulu institutulu, in credere, pe care deja rezultatele primulu dieceniu o justifica deplinu.

Capitalulu dloru actionari s'a fructificatu in timpulu celoru 10 ani de operatiune in calculu mediu cu 9%. Pre langa acesta dd. actionari au astadi unu fondu de reserva de 36,373 26 cr., formatu din veniturile anuale, afara de fl. 12,050 intrebuintati pentru amortisarea speselor de fondarea institutulu, afara de fl. 6010 11 cr. distribuiti pentru scopuri de binefacere, si afara de fl. 4500 contribuiti la fondulu de pensuni alu functionariloru institutulu.

Ve sunt cunoscute, dloru actionari, meritele, pe care dlu Alexandru Mocsonyi le are la infiintarea institutulu nostru; in darea nostra de sema din anulu trecut acele au fostu amintite mai de a prope. Dati-ne voia, ca astadi, la incheierea anulu alu diecelea de gestiune, se ve propunemu, a decide: ca intru semnu de recunoscerea acelor merite institutulu se procure si asiedie in sal'a sa de siedintie portretulu primulu seu presiedinte, alu ilustrulu domnu Dr. Alexandru Mocsonyi.

Premitendu aceste, revenimu la obiectulu principalu alu adunarii de astadi: la implinirea obligamentulu, de a ve dasema despre operatiunile nostre in anulu 1882 si a ve supune compturile respective si bilantiulu.

Momentulu celu mai insemnatu alu activitatii anulu 1882 este, ca amu largitu terenulu nostru de operatiuni prin infiintarea unei filiale in orasiulu Brasiovu. Acesta filiala, organizata pe base solide si ingradita cu tote garantiile pentru unu viitoru prosperu, si-a inceputu activitatea la 1 Augustu alu numitulu anu, si dupa-ce primulu anu de existenta este periodulu celu mai dificilu alu facarui stabilimentu, in timpulu scurtu de 5 luni nu ne-amu potutu astepta la unu profitu. S'au pusu inse chiaru in acelu scurtu periodu base, ale caroru fructe se voru arata deja in anulu acesta, si credemu, ca la viitoarea adunare generala vomu fi in placuta positiune, de a ve comunca rezultate favoritoare dela filial'a nostra, precum preste totu speramu, ca succursal'a nostra din Brasiovu — prima piatia a Transilvaniei, — este chiasmata, se dea in viitoru institutulu nostru o bogata sorginte de beneficii.

Ca incoronare a operei mari de 10 ani s'au completatu anulu trecut constructiunile la edificiuulu institutulu, edificiu, care, pre langa folosele lui, servece si dreptu semnu esterioru alu consolidarii interne a institutulu nostre.

Miscarea si rezultatulu operatiuniloru singuratiche in cursulu anulu 1882 a fostu urmatoarea:

Depunerile.

La 31 Decembre 1881 institutulu avea

959 depuneri in suma de	fl. 1.010,754.21
in cursulu anulu 1882 s'au mai facutu	
556 depuneri in suma de	fl. 938,954.39
Deci starea totala a fostu de	
1515 depuneri in suma de	fl. 1.949,708.60

Din aceste s'au ridicatu

329 depuneri in suma de	fl. 773,047.95
remanendu starea lor cu 31 Decembre 1882 de	
1186 depuneri in suma de	fl. 1.176,660.65
cu fl. 165,906.44 mai mare ca in anulu trecut.	

Escomptulu de cambie.

Cu finea anulu 1881 erau in portfoiu

2439 cambie in valore de	fl. 672,450.06
in cursulu anulu s'au mai escomptatu	
5056 cambie in valore de	fl. 1.416,986.64
Starea totala a portfoiulu a fostu prin urmare de	
7495 cambie in valore de	fl. 2.089,436.70
din aceste s'au rescumperatu in cursulu anulu	
4743 cambie in valore de	fl. 1.338,244.53
remanendu starea portfoiulu cu finea anulu 1882 de	
2752 cambie in valore de	fl. 751,192.17
facia de anulu trecut o crestere de	fl. 78,742.11.

Creditulu hipotecaru.

Ramulu acesta a statu la finea anulu 1881 din

456 obligatiuni in suma de	fl. 446,191.33
in anulu 1882 s'au mai acordatu	
128 imprumuturi in suma de	fl. 173,900.—
a rezultat prin urmare in totalu de	
584 imprumuturi in suma de	fl. 620,091.33
in cursulu anulu s'au achitatu	
6 imprumuturi in suma de	fl. 23,026.45
si au remasu cu 31 Dec. 1882	
578 imprumuturi in suma de	fl. 597,064.88
o crestere de fl. 50,873.50 facia de anulu trecut.	

Scrisuri fonciari.

Cu 31 Decembre 1881 au fostu in circulatiune scrisuri fonciare in valore de

fl. 410,100.—
in decursulu anulu 1882 s'au mai emisu de
fl. 160,900.—
au fostu deci cu totul in circulatiune
fl. 571,000.—
din cele trase la sorti s'au rescumperatu in decursulu anulu
fl. 9,200.—
remanu prin urmare cu 31 Decembre 1882 in circulatiune
fl. 561,800.—

Creditele ficse

steteau la finea anulu 1881 din

163 imprumuturi in suma de	fl. 46,905.53
in cursulu anulu espiratu s'au mai datu	
17 imprumuturi in suma de	fl. 23,589.—
totalulu lor a fostu deci de	
180 imprumuturi in suma de	fl. 70,494.53
din aceste s'au rescumperatu	
6 imprumuturi in suma de	fl. 5,810.11
remanendu cu 31 Dec. 1882	
174 imprumuturi in suma de	fl. 64,684.42
adeca cu 17,778.89 mai multu ca anulu precedentu.	

Imprumuturi pe efecte.

Starea acestor'a la finea anulu trecut era de

21 imprumuturi in suma de	fl. 7,546.—
In cursulu anulu s'a mai incuviintiatu	
61 imprumuturi in suma de	fl. 32,000.—
resultandu unu totalu de	
82 imprumuturi in suma de	fl. 39,546.—
din care s'au achitatu	
33 imprumuturi in suma de	fl. 15,743.—
si au remasu la finea an. 1882	
49 imprumuturi in suma de	fl. 23,803.—
adica o crestere de fl. 16,257.—	

Reuniunile de creditu.

Imprumuturile acestui ramu de operatiune, aflatoru, precum scimu, in desfacere, erau la 31 Decembre 1881 de fl. 26,858.35, din care in cursulu anulu 1882 s'au respunsu fl. 2,066.30 reducendu-se starea lor la fl. 24,792.05. Fondulu de garantie alu acestoru reuniuni impreuna cu interesele este de 18,542.41.

(Finea va urma).

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

2 Martiu st. n. in Sibiu:

Grán, dupa cualitati	1 hectolitru	fl. 5.80—6.60
Grán, amestecat	1 „	„ 4.60—5.40
Secara	1 „	„ 4.20—4.60
Papusiou	1 „	„ 4.—4.40
Ordiu	1 „	„ 4.—4.40
Ovesu	1 „	„ 1.90—2.30
Cartofi	1 „	„ 1.40—1.60
Mazare	1 „	„ 8.—10.—
Linte	1 „	„ 10.—11.—
Fasole	1 „	„ 5.50—6.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram	„ 85.—90.—
Untura (unsore topita)	50 „	„ 76—78
Carne de vita	1 „	„ 42—44
Oua de 10		„ —30

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Kraft.**